

РОЛЬ ТА МІСЦЕ СОТ У РЕГУЛЮВАННІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ КРАЇНАМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Гончар Данило Русланович,
студент 2-го курсу
ХНУ імені В.Н. Каразіна
e-mail: gonchar.danylo@gmail.com

Передумовами формування міжнародної організації в сфері торгівлі було загострення протиріч у зовнішньоторговельній сфері між країнами на початку 30-х років. У 1930 р. в США було прийнято закон Смута-Хоулі (Smooth-Hawley Act), внаслідок дії якого було різко підвищено митні тарифи. Ця протекціоністська політика США була підтримана урядами 26 інших країн, які також вдалися до застосування кількісного контролю в торговельних відносин, а також обмежень у валютно-обмінних операціях. Наслідком цього було значне скорочення кредитних та інвестиційних потоків, обсягу імпорту та виникнення проблем з ліквідністю [1, с. 3].

Міжнародна торгівля потребувала єдиного розробленого стандарту. Саме тому у 1947 році в Женеві було підписано Генеральну угоду з тарифів та торгівлі, яка допомогла знизити мито і врегулювати на деякий час нестабільну ситуацію. Головною метою ГАТТ було забезпечення умов для розвитку міжнародної торгівлі, послаблення торговельних бар'єрів й регулювання торговельних спорів. правонаступницею ГАТТ виступила Світова організація торгівлі [2]. Вона почала своє функціонування з 1.01.1995 року і у 2019 році нараховує 164 країни-учасниці, на долю яких припадає близько 96% обсягів світової торгівлі [3]. Головною метою розроблених правил та стандартів є гармонізація та сприяння відкритій і легальній торговій політиці в усьому світі, підвищення захисту і збільшення реального доходу в країнах-членах організації. Ситуація на світовому ринку на даний момент свідчить про те, що торгова організація вже не

має такого впливу на світову торгівлю і не завжди країни ведуть чесну торгову політику.

Міжнародна система торгівлі вперше за багато років знаходиться під загрозою руйнування. І не зважаючи на всю парадоксальність, цьому сприяють Сполучені Штати, які зіграли ключову роль у створенні СОТ і правил міжнародної торгівлі. Цього року США ввели торговельні мита на сталь і алюміній з усіх країн. На сьогодні країна обкладає додатковим 25% митом імпорт металопродукції з усіх країн, за винятком Австралії, Аргентини, Бразилії та Південної Кореї, і 10% митом – імпорт алюмінієвих виробів з усіх країн, крім Аргентини, Австралії і Бразилії. За правилами СОТ держави-члени можуть підвищувати рівень мит лише у виняткових випадках і за певних обставин, за результатом прозорих антидемпінгових, антисубсидійних або захисних розслідувань, вимоги до процедури яких прописані в угодах СОТ. Крім цього, передбачаються винятки, які дають можливість країнам відійти від своїх зобов'язань в разі загрози національній безпеці, і практика застосування цієї статті дуже обмежена. США створили небезпечний прецедент, провівши підвищення мит на підставі закону «Про розширення торгівлі» від 1962 року (Trade Expansion Act of 1962), посиляючись на загрозу національній безпеці, обґрунтування якої вкрай сумнівні в даному випадку. Закриття ринку для Китаю на підставі національної безпеки було очікуваним, враховуючи, що азійська країна вважається стратегічним противником Сполучених Штатів . Так само, було передбачуваним запровадження додаткових мит в рамках реакції США на недобросовісну торгову практику Китаю, пов'язану з примусовою передачею американських технологій та інтелектуальної власності [4].

Світові торговельні війни наносять непоправну шкоду світовій економіці, вражаючи не тільки господарства двох ворогуючих сторін, а й впливаючи на інші держави. Економічна (торгова) війна – це сукупність економічних, правових, адміністративних та інших дій, спрямованих проти економічної системи іншого суб'єкта виробничо-господарської діяльності [5]. Основними учасниками торговельних війн та суперечок є розвинуті країни. Лідером серед них є США,

які виступали стороною суперечки понад 200 разів, причому у 106-ти випадках у якості позивача (скаржника) та у 120-ти випадках – як відповідач. Другу позицію у рейтингу країн - позивачів і країн-відповідачів займає ЄС (89 — як позивач, 74 — як відповідач). Китай, як провідна країна у міжнародній торгівлі, за період членства у СОТ часто (31 раз) ставала об'єктом скарг з боку торговельних партнерів, натомість сам ініціював лише 10 скарг на своїх торговельних партнерів [6].

Провадження в рамках СОТ – це розбіжність між двома або більше членами СОТ, коли одна держава стверджує, що дії, нормативні акти або підходи інших держав наносять шкоду її інтересам. Зазвичай, спори виникають тоді, коли держава-експортер вважає, що держава-імпортер несправедливо ставиться до експортованих нею товарів або послуг, що не відповідає правилам СОТ. Перша офіційна ознака спору з'являється у вигляді «заявки на проведення консультацій» – тобто заявки на проведення конфіденційних переговорів між учасниками спору, що, як правило, проводяться в Женеві. «Заявки на проведення консультацій» є першою подією в «розкладі» з урегулювання спорів, послідовність яких може привести до прийняття рішення щодо відповідного спору Органом врегулювання спорів, якщо учасники спору раніше не дійдуть згоди між собою. Зазвичай спір базується на певній комерційній проблемі, пов'язаній з правилами, що застосовуються урядом іншої країни, однак спір у розумінні СОТ починається лише тоді, коли уряд того чи іншого члена СОТ повідомить Секретаріат СОТ про існування такого спору [7].

Отже, політика протекціонізму у розвинених країнах стає все більше популярною, і сьогодні СОТ не завжди здатна протистояти викликам і повноцінно виступати регулятором. Як інституція де-юре торгова організація регулює торгівлю, але недоліки у правилах дозволяють обходити усталені стандарти. Існуючий статут та порядок підвищення тарифів дозволяє вести агресивну торгову політику, чим і користується США. Саме тому доречно було б переглянути існуючі правила та розробити систему санкцій щодо країн, які порушують правила міжнародної торгівлі в рамках СОТ, запровадити екстрені

засідання та наради у разі підвищення тарифів, створити незалежну експертну комісію, довести справу до вищих інстанцій, таких як міжнародний суд ООН, Гаазький арбітраж тощо. Лише жорстка політика дозволить організації діяти ефективно і досягти початкової мети – сприяння розвитку міжнародної торгівлі.

Науковий керівник: Коваленко Роман Сергійович, доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат економічних наук.

Список використаних джерел:

1. Осика С. Г., П'ятницький В. Т. Світова організація торгівлі. Видання 3-є, перероб. та допов. К.: К.І.С., 2005. 514 с.
2. What is the WTO. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm (Last Accessed: 27.09.2019).
3. Members and Observers. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm (Last Accessed: 27.09.2019).
4. Омельченко О. Світова торгова війна: наслідки для світу та України. *Європейська правда*. 22 червня 2018. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/06/22/7083470/> (Дата звернення: 27.09.2019).
5. Шнипко О. С. Торгівельні війни в умовах глобалізації: значення для України. *Економічна наука*. 2011. Вип. 21. С. 4–5.
6. Домовленість про правила та процедури вирішення спорів: Міжнародний документ Світової організації торгівлі від 15.04.1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019 (Дата звернення: 27.09.2019).
7. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947): Міжнародний документ від 30.10.1947 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264 (Дата звернення: 27.09.2019).